
V Ě S T N Í K

Informační Orgán Československé národní rady americké

2137 LOMBARD AVENUE, CICERO, ILLINOIS 60804-2037

Telephone 708-656-1117 • Fax 708-656-5611

Redaktorka - Olga Kovářová

ČERVENEC - SRPEN 1999

Je tomu již 10 roků co nám odešla Vlasta Vrázová

Vzpomínka dr. J. Němce nad rakví

Smrt Vlasty Vrázové, ženy, jejíž celý život byl věrnou službou rodině a československému lidu, nutí nás vzpomínat na Vlastinu minulost, dávnou, či nedávnou.

A básník, jakoby tušil koho a co chceme vykreslit, praví:

*Minulost to je proud,
závan hudby a krásných hlasů,
výzva k hrdinství.
Obětovat se.
Nést břemeno, které drtí.* (J. Zahradníček)

Obětovat se, nést břemeno, které leckdy bylo nad její síly - to byl Vlastin úkol a cíl.

Jméno Vráz pro mne, jako chlapce, představovalo veliká dobrodružství v neprobádaných krajinách a v neprostupných pralesích. Vždycky jsem si přál poznat slavného cestovatele a mého oblíbeného autora, ale toto mé přání se, bohužel, nesplnilo.

Když jsem se vrátil z druhé světové války, četl jsem několikrát o jeho dceři, žurnalistce Vlastě Vrázové a její velké práci v americké pomoci Československu, ale nikdy jsem se s ní nesetkal, i když jsme byli oba v Praze. Poznali jsme se až koncem r. 1952 ve Washingtonu, D.C., kdy si Vlasta se svou přítelkyní pronajaly u nás byt. Když se pak k nám přistěhoval manžel mučednice Dr. Milady Horákové, Dr. Bohuslav Horák, bylo nás v domě pět, jako ve slavné Poláčkové knize. Scházeli jsme se takřka denně u nás a v našich rozhovorech zpravidla převládalo jedno téma: co by se dalo dělat v zahraničí pro Československo. V našem "snění" největším realitou byla Vlasta. Zнала dokonale poměry v krajanské obci a proto věděla, co je v USA proveditelné a co nikoliv.

Z jejího podnětu jsme organizovali ve Washingtonu odbočku ČSNRA, která soustředila washingtonskou krajanskou obec a organizovala kulturní, pěvecká a hudební vystoupení a dnes již pravidelné čs. reprezentační plesy.

A Washington měl, mimoto, jednu výhodu: možnost častějšího styku zástupců ČSNRA se senátory či kongresmany.

Někdy v r. 1954 jsme před Vlastou nastínili myšlenku SVU. Tehdy ona, jindy obvykle v úsudku opatrná, pro myšlenku ihned zahořela.

Když v r. 1956 v létě opustila Washington a usadila se zase v Chicagu, zdálo se, že naše plány nebude možno uskutečnit, ale nedali jsme se a v prosinci 1956 jsme založili odbočku ČSNRA, o níž jsem se zmínil a o rok později, za velké podpory Vlastiny, rozběhli jsme akci pro založení SVU.

Vlasta v té době působila jako organizátorka ČSNRA v Chicagu, ale situace v novém úkolu nebyla pro ni právě skvělá. Krajané, unaveni ještě horečnou spolkovou činností z doby války a často desorientovaní rudou propagandou z Československa, nejevili valné ochoty zúčastnit se znova práce na obnovu demokracie ve "staré vlasti". Bylo třeba jezdit, vysvětlovat, přemlouvat a psát. Ba dokonce občas zvedat i morálku předsednictva. A to všechno Vlasta zastala. Práce to byla veliká a vyčerpávající, ale měla jednu výhodu: nebyla to kancelářská rutina, ale činnost vyžadující inteligence, imaginace a samostatnosti v rozhodování. Zato výsledků bylo znát v růstu a viditelné renesanci ČSNRA. A také vznik washingtonské odbočky byl propagačně důležitý, protože odbočka přinesla ČSNRA nejen nové členstvo, ale i nové myšlenky a novou energii k práci. A navíc ukázala, že není důvodů k nářku nad stagnujícím krajanstvím, že se naši lidé stále dají získat pro dobrou myšlenku. Nadto noví členové byli vesměs političtí uprchlíci z ČSR po únoru 1948 - první, kteří se připojovali ke krajanskému hnutí.

Akce pro založení Společnosti pro vědy a umění při ČSNRA probíhala za Vlastiny podpory u předsednictva a na sjezdech ČSNRA velmi úspěšně. SVU se stala "Spolupracující součástí ČSNRA", ale v dubnu 1960 se osamostatnila, a valné shromáždění SVU rozhodlo, "aby se pokračovalo v přátelské spolupráci s ČSNRA, jíž je

SVU vděčna za podporu a porozumění ve svých začátcích”.

Rokem 1960 skončila má spolupráce s Vlastou v rámci ČSNRA, ale pokračovala dále v SVU, kde byla Vlasta po léta členkou výboru a různých komisí a v r. 1982 byla jmenována zakládající členkou SVU.

Pokud se týče práce pro ČSNRA, byla, jak víte, její dlouholetou jednatelkou, v renesanci této organizace oporou předsedů jako profesor Hlavatý či profesor Bušek, poté byla postavena do čela sama a dovedla vytvořit výborný pracovní tým pod vedením znamenitého prof. Dr. Františka Schwarzenberga a když vypršelo její volební období, znovu byla cenným rádcem nových předsedů, gen. Ferjenčíka a Dr. Rozbořila. Kromě této činnosti velmi záhy po svém příchodu do Chicaga v r. 1956 převzala redaktorství **Věstníku ČSNRA** a z její iniciativy začal vycházet i anglický **Bulletin**. Obě tyto publikace velmi dobré úrovně, vedla donedávna.

Vlasta však nepracovala jen pro krajany a krajanství v USA, nýbrž pro Čechy a Slováky kdekoli na světě a především pro svobodu a demokracii v Československu. Rozsah této její nadlidské činnosti nelze přehlédnout, nelze popsat. ČSNRA od doby svého vzniku v r. 1917 neměla dosud takové pracovnice a československá věc v zahraničí za německé okupace či za komunismu neměla ženu výkonnější a bojovnější. Zřejmě krev Geringerů a jejího otce se spojily, aby unesly břemeno, které by jiné zdrtilo.

Avšak mimo tuto podobiznu existovala ještě Vlasta jiná, laskavá a jemná, horlivá čtenářka, milovnice přírody, hudby a divadla, člověk neskonalé ochoty a dobroty. S ní mne a mou rodinu svazují léta neporušeného a neporušitelného přátelství.

Vlasta milovala Československo a v něm zejména Čechy s Prahou. Víím proto, že nejlepším rozloučením pro ni budou počáteční verše básně “Vyznání lásky”, dnes již málem zapomenutého chicagského redaktora Josefa Macha, který jako ona na “starou vlast” nikdy nezapomněl.

“Vyznání lásky” (počáteční verše)

*Jak krásné jezero jest Michiganské!
Jak krásný Shakespeare jest i alpské pohoří
a Lyry souhvězdí i smavé oko ženské,
tropické ostrovy i města v zámoří!*

*Jak krásné moře jest a jablonoň v jarním květu!
Jak vůbec krásná krása jest všech světů!
Však jak jsi krásná Ty, a oči jsi krásnější,
ač milovanější tou láskou nejhoročnější
mezi všemi a všemi,
ty podivuhodná česká zemi!*

Vlasto, naše milá přítelkyně a veliká pomocnice! Až se u nás doma, v Československu, zase jednou rozední, bude tam Vaše jméno vyslovováno s takovou úctou, jako je vyslovováno dnes zde.

Buďte sbohem ve věčném klidu!

Dr. MILADA HORÁKOVÁ

Narozená 25. prosince 1901

Popravená čs. komunisty 27. června 1950

Jak ji viděla spisovatelka Amelie Posse

Amelie Posseová (1884 - 1957) měla velmi úzký vztah k Československu. Byla z rodu naší republiky, znala se již od doby První světové války s Tomášem G. Masarykem a s Edvardem Benešem. Žila v první republice na panství Líčkov u Žatce, provdaná za akademického malíře Oki Brázdu. Na začátku Druhé světové války Čechy opustila a vrátila se do Švédska. Byla tam činná v protinacistickém hnutí, bojovala za svobodu zemí, které byly okupovány nacisty. Pomáhala uprchlíkům z těchto zemí. Za to jí byl udělen čestný kříž norský, dánský a anglický. Dostala i nejvyšší československé vyznamenání, Řád Bílého lva. Předal jí jej čs. velvyslanec dr. Eduard Tábořský ve Stockholmu r. 1948.

Po Druhé světové válce Amelie Posseová navštívila Československo na podzim 1947. Setkala se s prezidentem Benešem. Pak se s ním setkala ještě jednou 17. srpna 1948. Beneš jí informoval o únorových dnech, o nátlaku a vyhrůžkách Gottwaldových, o tom, proč nakonec podepsal demisi nekomunistických ministrů a novou vládu. Nakonec mluvili o možnosti Benešova útěku za hranice. Při této návštěvě v Sezimově Ústí se také dozvěděla, že Milada Horáková se skutečně stala vedoucí postavou v celém protikomunistickém hnutí. Beneš jí to pověděl a sám řekl, že přestože byli starými přáteli, neodvažovali se teď nikdy sejít, aby zbytečně nebudili pozornost a podezření. Poprosil Amelii, aby pokud možno nejdříve se pokusila mluvit s Miladou Horákovou. Bylo toho hodně co jí dal, aby Miladě vyřídila. Šlo i o jeho odchod. Zdálo se, že Benešovi záleželo na tom, aby byl nějakým způsobem vyrozuměn o jejím mínění v této záležitosti.

Dopadlo to však tak, že teprve po Benešově smrti měla Amelie možnost vyříditi jeho pozdravy Miladě. Milada tehdy dostala přes Sýkoru vzkaz od Hany Benešové, že Amelie slíbila Miladu podrobně informovat o významném rozhovoru s jejím manželem.

Milada hořela touhou vše slyšet. Schůzka byla plánována tajně a čte se jako detektivní román. Vše vyšlo jak bylo plánováno. Když se konečně obě ženy v pořádku ocitly v Miladině pokoji, Milada šla do kuchyně a při-

nesla ták s kávu a pečivem. Milada zatáhla záclony a mluvila velmi tiše. Amelie tam zůstala mnoho hodin. Milada jí zasvětila do spousty věcí, o nichž do té doby neměla ani potuchy. Bylo zřejmé, že bylo hodně co dělat - právě i pro Amelii. Měla přece téměř neomezené možnosti zprostředkovat styk s vnějším světem, zejména s těmi, kteří již byli na druhé straně dobře střežených hranic. Když impulsivní Milada viděla Ameliinu ochotu spolupracovat, vstala a vřele jí políbila. "Vlastně jsem od Tebe ani nic jiného nečekala." Od té chvíle jí začala tykat, jakoby to byla samozřejmá věc. Dosud se sice oslovovaly křestním jménem, ale podle českého zvyku si vykaly. A tak začaly dělat plány a dohodly se o oklikách, které bude nutno v budoucnu použít, aby mohly zůstat v kontaktu. Nebylo vhodné se příliš často scházet, tak hanebně byla již Milada střežena.

Čím déle se Amelie seznamovala s Miladinou činností, tím více se bála, jak dlouho jí ještě bude dopřáno v této činnosti pokračovat? Když jí navštívila naposled, snažně ji prosila, aby odešla za hranice dřív, než bude pozdě. Milada odmítla a s očima planoucíma smělou důvěrou řekla: "Tady doma je moje místo. Tady chci pokračovat ve své práci tak dlouho, jak jen to bude možné. V cizině je již naprosto dostatečný počet Čechů, kteří jsou k tomu schopnější než já, ale tady doma jsem já potřeba. Nic jiného teď pro mne neznamena víc, než tento úkol. Když člověk seděl tak dlouho jako já v německém koncentračním táboru, odsouzen na 15 let, tak ztratil strach z toho, co mu mohou lidé udělat. A i když se moji vlastní krajané tak změnili, přece jen nejsem s to věřit, že by mohli být horší než Němci tenkrát vůči mně."

Poslední zpráva, kterou Amelie dostala od Milady do Stockholmu, byla z doby přibližně týden před Miladiny uvězněním.

Tehdy byla jedna tzv. "prominentní" Švédka na návštěvě v Praze, a když se jí ministr zahraničí zeptal, zda si přeje se s někým setkat, řekla, že by se ráda setkala s Miladou Horákovou. Poznala se s ní před časem na schůzi *Mezinárodní Rady žen*. Oběma ženám se podařilo po obědě promluvit si mezi čtyřma očima. Švédka vyřídila Miladě Ameliiny pozdravy a varovala ji naposled, aby neodkládala útek, protože její zatčení je možno očekávat každou chvíli. Jako odpověď poslala Milada po oně Švédce malý kousek papíru v rychlosti tužkou psaný, kde Milada opakovala: "Ať se stane, co se stane, nemohu změnit své rozhodnutí. Nyní, kdy tolik nitek zapadlo dohromady, musím pokračovat na té cestě, kterou mi osud a prozřetelnost vykázaly. Ostatně, nemohu se zbavit víry ve svou šťastnou hvězdu, která doposud vždycky stála při mně. Kdyby mě ale nakonec přece jen opustila, tu jsem připravena na všechno, a

doufám, že mi Bůh dá sílu, kterou budu potřebovat."

Když ji ta šťastná hvězda zklamala, splnila se její naděje, co se týče té síly od Boha, v nejvyšší míře. Nic nemohlo být dojemnější, než její vystupování během celého protahovaného procesu proto ní samotné a jejím dvanácti "spoluviníkům", vrcholící v její velké obhajovací řeči před soudem, kde nezastrašeně a věrně přiznala svou neoblomnou víru ve svobodu a svůj odpor proti diktatuře, ať vystupuje v jakékoliv formě.

Když byl vysloven rozsudek smrti, bylo veliké vzrušení v celém světě. Amelie sledovala proces ve všech fázích a hrůzách - z části tím, že poslouchala přenosy ze soudní síně, které vysílalo pražské rádio, z části tím, že četla referáty v "Rudém právu", které jí švédské vyslanectví pravidelně zasílalo. Amelii bylo zřejmé, že noviny nespřímně reprodukovaly její odpovědi při výslechu a vkládali jiná slova do jejích úst. Ale něco překroutit nemohli, napsala Amelie. Byla to její fotografie před soudním tribunálem, když pronášela svou poslední obhajovací řeč. Stojí tam tak statečně a vzpřímeně, s důvěryplným pousmáním na rtech, dobře vědoucí, co jí čeká.

Slovo k srpnovému výročí

Blížíme se zase k výročí osudového dne 21. srpna 1968. Tehdy naši zem přepadla v noci vojska pěti zemí, jež měly být našimi spojenci, na prvním místě vojska Sovětského svazu. Přepadla nás proto, že jsme po velkých ztrátách morálních i hospodářských došli k názoru, že systém zvaný socialismus je třeba v mnohém změnit. Reakční část státního a stranického aparátu se však změnila, a proto se několik jejích představitelů dopustilo vlastizrady: požádali o zásah tehdejší stejně reakční vedení SSSR a otevřeli jeho vojskům cestu. Stalo se tak proti vůli většiny československého lidu a všech ústavních orgánů a v rozporu s mezinárodním právem. Tímto zásahem se reformní proces zastavil, postupně zrušil a my jsme byli hospodářsky a kulturně násilím zatlačeni.

Nový proud v Chicagu ...

17. července vstoupil mezi nás nový duchovní Otec Dušan Halík z Brna. Vřele nás uvítal a všichni přítomní v kostele sv. Marie Svatohorské zatajili dech v očekávání. Náš nový duchovní, Otec Halík nikoho nezklamal. Jeho zvučný hlas zněl krásně kostelem a jeho kázání o stařečkovi a stařence bylo dojemné a poučné. Také se musím zmínit o krásném zahrání Ave Maria na housle (návštěvníkem z ČR) během přijímání. Přispělo to k svátečnímu pocitu, který si každý z večerní mše odnášel. - Ovšem hlavní dík patří Otci Vítovi.

V květnu se udělovaly ceny

Olgy Havlové

Prezident Václav Havel s Danou Němcovou udělovali 3. května ceny a čestná uznání Výboru dobré vůle Olgy Havlové. Dvě hlavní ceny dostali zástupci zdravotně postižených: Předsedkyně občanského sdružení Arcus Onko Centrum v České Lípě Jana Koželská.

Ve 26 letech onemocněla rakovinou prsu a roku 1989 založila v České Lípě Arcus - klub žen s rakovinou prsu. Podle něho vznikly kluby v Liberci, Ústí nad Labem, Českých Budějovicích a Jablonci nad Nisou. V roce 1993 založila při Arcusu Středisko pro zdraví a na ochranu práv onkologických pacientů, dnes Onko Centrum.

Rakovina prsu patří v České republice k nejčastějším nádorovým onemocněním. Jana Koželská patří k těm, kdo pomáhají ženám s rakovinou nezůstat samy, zařadit se i přes vážné onemocnění do života, najít jeho smysl a pomáhat druhým.

Dalším oceněným se stal JUDr. Pavel Ptáčník, člen Vládního výboru pro zdravotně postižené, nar. 1961 v Lomečku u Kutné Hory, vystudoval právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, pracoval nejprve jako knihovník v Tiskárně a knihovně pro nevidomé, od roku 1986 na České správě sociálního zabezpečení a od února 1992 je právníkem Vládního výboru pro zdravotně postižené občany. Cenu Olgy Havlové obdržel zejména za práci pro nestátní, neziskové organizace zdravotně postižených, jimž pomáhá k posílení jejich občanských postojů.

Julie Vaicová

Z ČESKÉHO TISKU: Mladá Fronta DNES

Jubilant Kundera

nejraději chodí nepoznán

Přestože je Milan Kundera v současnosti asi světově nejproslulejším českým spisovatelem, po ulicích rodné země se při svých řídkých návštěvách prochází inkognito, prakticky nikým nepoznán. Anonymitu a ticho kolem své osoby se snaží udržet nejen ve své původní vlasti, nýbrž i ve Francii, kde žije od roku 1975. Z pomyslné věže ze slonové kosti jej nevyženou ani dnešní sedmdesáté narozeniny. "Bere to jako nutné zlo, které je potřeba přežít jako zemětřesení," říká jeho manželka Věra Kunderová.

Když například loni zjara navštívili manželé Kunderovi v pražském Divadle Kolowrat inscenaci Beckettovy hry Šťastné dny, naprostá většina lidí ani netušila, že s nimi v hledišti sedí autor Žertu, Směšných lásek či Nesnesitelné lehkosti bytí. K dispozici je totiž jen několik málo

fotografií z pařížského nakladatelství Gallimard. Novináře či dokumentaristy k sobě Kundera nepouští. "V červnu 1985 jsem se rozhodl: už nikdy interview," napsal v knize Umění románu. A důvody? "Za prvé: žurnalista vám klade otázky, které zajímají jeho a ne vás. Za druhé: z vašich odpovědí použije jen ty, které se mu hodí. Za třetí: převede je do svého slovníku, svého způsobu myšlení."

"Vážím si toho, že ze světové slávy odešel do soukromí. Říká, že šetří čas pro svou práci a své blízké," uvádí Jitka Uhdeová z brněnského nakladatelství Atlantis, jež Kunderu v České republice vydává. "Chvilu, které mám příležitost strávit s autorem a jeho paní, jsou vzácně inspirující, jejich názory neobvykle přesné."

Publicista a spisovatel Milan Schulz se s Kunderou poznal v 60. letech jako redaktor Literárních novin. "On se vždy cítil být trochu výjimečný, nikdy se nevrhal do kolektivních podniků," tvrdí Schulz.

Po okupaci sovětskými vojsky Milan Schulz emigroval a pracoval ve Svobodné Evropě. Několikrát Kunderovi navrhl spolupráci s touto rozhlasovou stanicí. "Neodmítal to zásadně, vždy to nechával otevřené, ale nic se neuskutečnilo. Prostě se již neozval," vzpomíná Schulz. "Po odchodu do Francie neprojevoval valnou chuť po kontaktu s bývalými kolegy. Schulz si ovšem nemyslí, že by se Kundera až ve Francii programově uvrhl do izolace: "Je taková povaha, je to jeho způsob života a Francie byla jen další kapitola. Z Čech to možná celé působí o něco dramatičtěji."

"Když se potřebuji na něco podstatného zeptat, o něčem podstatném se poradit, spolehlivě vyhoví," říká Jitka Uhdeová a připomíná, že díky Kunderovu "štědrému finančnímu příspěvku" Atlantis v minulých letech vydal díla kontroverzního francouzského romanopisce Ferdinanda Céline. Kromě toho Kundera v roce 1994 věnoval prémii čtvrt milionu korun, již obdržel jako součást Ceny Jaroslava Seiferta za román Nesmrtelnost, na vydání díla svého někdejšího přítele, již zemřelého básníka Jana Skácela. Ze slavnostního aktu v pražské Živnobance se však Milan Kundera omluvil okamžitě, jakmile se o ceně dozvěděl.

V doslovu, jež autor připojil k Nesmrtelnosti, se přiznává, že jej zaplavil pocit nesmírné radosti nad koncem sovětské okupace, ale zaplavila jej též melancholie, protože ona změna přišla pozdě na to, aby ještě jednou převrátil svůj život a vyměnil domov. MF Dnes

Dlouholetá a významná členka Odbočky 28. říjen - ČSNRA ANNA RYŠAVÁ se dožívá 80. roků. Všichni ji přejeme do dalších roků hodně zdraví.

